Wat doet de rekenkamer voor de gemeenteraad ?

Onderzoeksprogramma 2024-2025

Onderzoeken
Demografie en beleid
Verbonden partijen
Armoedebeleid
Omgevingswet

Samenwerken
gesprekken met
fractievoorzitters
gemeentesecretaris
collegeleden

Oriënteren
Gesprekken met
bewoners
ondernemers en
verenigingen

Open zijn
Onderzoeksprogramma
Jaarverslag
Website

Leren
Trainingen NVRR
Webinars NVRR

Planning onderzoeken

1e kwartaal 2024

Demografie en beleid
Opstellen
onderzoeksvragen

2e kwartaal 2024

Uitvoering onderzoek

3e kwartaal 2024

Hoor en wederhoor
Rapportage

Verbonden partijen
Opstellen
onderzoeksvragen

4e kwartaal 2024

Behandeling door de gemeenteraad

Uitvoering onderzoek

1e kwartaal 2025

Hoor en wederhoor
Rapportage

Armoedebeleid
Opstellen
onderzoeksvragen

Omgevingswet
3e kwartaal 2025?

MEIERIJSTAD

Rekenkamer Meierijstad

Onderzoeksprogramma 2024-2025

Februari 2024

Voorwoord

De rekenkamer Meierijstad staat voor vertrouwen en openheid in het lokale bestuur. Voor de rekenkamer betekent dit dat we duidelijk willen zijn over de keuze van onderzoeksonderwerpen en de manier waarop wij daartoe zijn gekomen. We doen dit door elk jaar vóór 1 april een onderzoeksprogramma vast te stellen en via de gemeenteraad openbaar te maken.

Voor u ligt het onderzoeksprogramma 2024-2025. We voeren dit jaar twee onderzoeken uit en starten met de voorbereiding van een derde onderzoek. Met dit laatste willen we in het eerste kwartaal van volgend jaar starten. In het programma lichten we onze keuze toe.

Het team van de rekenkamer is nieuw. Naast de tijd die we besteden aan de voorbereiding en begeleiding de onderzoeken gaan we tijd besteden aan de ontwikkeling van ons team en het rekenkamerwerk. Ook willen we de komende periode gebruiken om de mensen in het politieke bestuur, de ambtelijke organisatie en in de verschillende kernen beter te leren kennen. We willen graag weten wat er speelt.

Tijdens de nieuwjaarsreceptie deed de burgemeester de oproep aan de bezoekers om aan een onbekende te vragen ‘Wat kan ik voor u dit jaar betekenen?’. Namens de rekenkamer stel ik die vraag ook aan u. We zijn nieuwsgierig naar uw reacties.

Drs. M.I. (Maarten) Pieters,
Voorzitter

Inhoud

Voorwoord 1

1. Inleiding 3
2. Onderzoeksprogramma 2024-2025 5
   - 2.1. Demografische ontwikkelingen i.r.t. gemeentelijk beleid 5
   - 2.2. Verbonden partijen 5
   - 2.3. Armoedebeleid 6
   - 2.4. Omgevingswet 6
3. Groslijst van onderzoeksonderwerpen 7
4. Tot slot 8
5. Bijlage: groslijst rekenkamer Meierijstad, versie februari 2024 9

1. Inleiding

Met ingang van 28 september 2023 bestaat de rekenkamer Meierijstad uit zijn huidige samenstelling:

1. De heer Drs. M.I. (Maarten) Pieters als lid van de rekenkamer, tevens voorzitter;
2. Mevrouw R.B. (Romana) Verstraeten als lid van de rekenkamer;
3. De heer I.P.E. (Ivo) Groteclaes als lid van de rekenkamer.

De samenstelling van de rekenkamer is in 2023 geheel gewijzigd. De voormalige Rekenkamercommissie Meierijstad is gestopt per 1 juli 2023. Deze commissie heeft de huidige rekenkamer onder andere een groslijst nagelaten. Een groslijst is een lijst met mogelijke onderwerpen die de rekenkamer kan onderzoeken. De gemeenteraad heeft hiervoor onderwerpen voorgesteld bij de rekenkamercommissie.

De huidige rekenkamer heeft een werkwijze vastgelegd, ook voor de keuze van onderzoeksonderwerpen. Iedereen kan onderzoeksonderwerpen aandragen bij de rekenkamer. Uiteindelijk bepaalt de rekenkamer of een onderwerp ook daadwerkelijk onderzocht wordt. De rekenkamer kiest voor onderzoeken die een zo groot mogelijke bijdrage leveren aan de missie en doelstelling van de rekenkamer. De keuze maakt de rekenkamer aan de hand van een afwegingskader met 9 punten. Het is een afwegingskader, dat betekent dus dat niet aan alle punten hoeft te zijn voldaan om een onderwerp te selecteren voor onderzoek. Het biedt wel handvatten in de weging van een onderwerp en van onderwerpen ten opzichte van elkaar. Naast deze punten weegt de rekenkamer de benodigde inzet en beschikbare onderzoekscapaciteit.

Afwegingskader

1. Het onderwerp dient te passen binnen de taakopdracht en bevoegdheden van de rekenkamer en moet relevant zijn voor het functioneren van de gemeenteraad.
2. Het onderwerp is niet onlangs onderzocht door anderen (het college van B&W uit hoofde van artikel 213a Gemeentewet, de accountant of een extern bureau) en er is geen dergelijk onderzoek gepland.
3. Er zijn signalen / twijfels over doelmatigheid, doeltreffendheid en/of rechtmatigheid.
4. Er is een groot maatschappelijk belang; het onderwerp ‘leeft’ in de samenleving.
5. Er is een (potentieel) groot financieel belang/risico.
6. Er is een (potentieel) groot risico m.b.t. het gemeentelijk imago.
7. Er zijn leereffecten mogelijk (leerervaringen ook elders toepasbaar).
8. Er is sprake van enige evenwichtige spreiding over de gemeentelijke beleidsterreinen in de opvolgende onderzoeken.
9. Contra-indicatie: de informatie is ook via andere, gemakkelijkere of voor de hand liggende weg te verkrijgen (b.v. vragen stellen aan het college van B&W, rondetafelconferentie met college van B&W en derden).

De rekenkamer Meierijstad heeft de groslijst kritisch bekeken en de lijst aangepast en aangevuld. Vervolgens heeft de rekenkamer, mede aan de hand van het afwegingskader, een eerste selectie

van 4 onderwerpen gemaakt. Deze selectie heeft de rekenkamer op 11 januari 2024 besproken met de begeleidingscommissie (i.e. het fractievoorzittersoverleg). De begeleidingscommissie heeft haar reactie gegeven en enkele suggesties gedaan voor toekomstig onderzoek. Vervolgens heeft de rekenkamer een definitieve keuze gemaakt voor de te onderzoeken onderwerpen voor 2024 en 2025.

De rekenkamer verantwoordt de keuze voor de onderzoeken die hij wil uitvoeren in een onderzoeksprogramma. De rekenkamer stelt het onderzoeksprogramma jaarlijks voor 1 april vast. Daarna stuurt de rekenkamer het programma naar de gemeenteraad en is het voor iedereen beschikbaar.

2. Onderzoeksprogramma 2024-2025

De rekenkamer Meierijstad heeft 4 onderwerpen geselecteerd voor onderzoek in de komende 2 jaren:

1. Demografische ontwikkelingen in relatie tot gemeentelijk beleid
2. Verbonden partijen
3. Armoedebeleid
4. Omgevingswet.

Hieronder licht de rekenkamer de selectie nader toe:

2.1. Demografische ontwikkelingen i.r.t. gemeentelijk beleid

Mede naar aanleiding van de reacties van fractievoorzitters tijdens het fractievoorzittersoverleg van 11 januari 2024 heeft de rekenkamer besloten dit onderwerp als eerste te onderzoeken.

Demografische ontwikkelingen zijn van groot belang voor het beleid dat een gemeente voert. Dit is de afgelopen jaren in veel gemeenten duidelijk geworden, door: vergrijzing, toenemende migratiecijfers, afnemende geboortecijfers, toenemend aantal éénpersoonshuishoudens, et cetera. In de gemeente Meierijstad is dit niet anders, de demografie ontwikkelt zich in een rap tempo en de verwachting is dat dit nog wel even het geval zal zijn. Bekend is dat er prognoses worden gemaakt voor bepaalde demografische ontwikkelingen voor gemeenten, onder andere leerlingenprognoses. Deze worden dan gebruikt om de onderwijshuisvestingsbehoefte te berekenen. Ook worden er op provinciaal niveau prognoses gemaakt voor bevolkingsopbouw per gemeente, die van belang zijn voor de woonopgave. Duidelijk is dat demografische ontwikkelingen belangrijk kunnen zijn voor tal van beleidsterreinen. Onduidelijk is in hoeverre deze ontwikkelingen worden meegenomen bij de beleidsvorming. Ook is onduidelijk in hoeverre beleid de demografische ontwikkelingen kan beïnvloeden.

Het onderwerp is actueel, op 15 januari 2024 publiceerde de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050 haar eindrapport.

De rekenkamer oriënteert zich op specifieke onderzoeksvragen die voor de gemeente Meierijstad van betekenis zijn en maakt voor de beantwoording daarvan een onderzoeksopzet. De rekenkamer informeert de gemeenteraad, het college van B&W en de gemeentesecretaris hierover via een informatiebrief. De verwachting is dat dit onderzoek in het 3e kwartaal van 2024 in concept gereed zal zijn.

2.2. Verbonden partijen

Inmiddels hebben gemeenten al de nodige jaren ervaring met verbonden partijen. In den lande spreken veel gemeenteraden uit meer grip te willen krijgen op de verbonden partijen. Gezocht wordt naar handvatten om de rol vanuit de gemeenteraad in deze gemeenschappelijke regelingen goed te kunnen pakken. Inmiddels is de nodige ervaring opgedaan en daaruit zijn leereffecten mogelijk. Een aan te brengen focus kan zijn om met name het beleid dat in beeld brengt onder

welke omstandigheden de gemeente besluit om in een samenwerking te stappen en in welke vorm, te onderzoeken. Het is namelijk van belang dat dat beleid, ofwel afwegingskader, waarin de te verwachten effecten helder zijn geformuleerd, goed ontwikkeld is. De verwachting is dat het daar in veel gemeenten aan ontbreekt.

Uit bovenstaande blijkt dat de rekenkamer zich nog nader wil beraden op de exacte focus van het onderzoek. De verwachting is dat dit onderzoek in het 3e kwartaal van 2024 kan starten.

2.3. Armoedebeleid

Armoedebeleid is een actueel onderwerp. In meerdere rekenkamers is dit in de afgelopen periode onderwerp van onderzoek geweest. Het onderwerp raakt de samenleving op een directe manier, het gaat immers om bestaanszekerheid van inwoners. Ook het financieel belang van de gemeente en het risico met betrekking tot het gemeentelijk imago zijn groot binnen dit beleidsterrein. De rekenkamer signaleert dit als een onderwerp dat, gelet op het afwegingskader, hoog scoort qua relevantie voor onderzoek. Dat gezegd hebbende zal de rekenkamer zich nog beraden op de insteek van het onderzoek. Een mogelijkheid is om focus aan te brengen door bijvoorbeeld de energie-armoede te onderzoeken.

De rekenkamer gaat hier eind 2024 / begin 2025 mee aan de slag. De rekenkamer verwacht met de uitvoering van dit onderzoek in het 1e kwartaal van 2025 te starten.

2.4. Omgevingswet

De Omgevingswet is, na herhaaldelijk uitstel, in werking getreden per 1 januari 2024. De gemeenten hebben zich hier gedurende ruime tijd op kunnen voorbereiden en in die periode hebben meerdere rekenkamers onderzoek gedaan naar de implementatie van de Omgevingswet. De Omgevingswet betekent veel voor gemeenten, een groot deel van de ambtelijke organisatie heeft in mindere of meerdere mate met deze wet te maken in het werk. Ook voor inwoners en bedrijven kan deze wet veel betekenen omdat de uitvoering van deze wet gevolgen kan hebben voor de eigen of directe leefomgeving. De implementatie van een nieuwe wet met deze omvang kent financiële belangen en potentieel financiële risico’s. Kortom, aanleiding genoeg voor de rekenkamer om hier een onderzoek naar te verrichten.

Omdat de wet nog maar zeer kort in werking is heeft de gemeente hier nog amper ervaringen mee kunnen opdoen. Om die reden constateert de rekenkamer dat een onderzoek in 2025 of later meer passend is.

3. Groslijst van onderzoeksonderwerpen

De rekenkamercommissie beschikt over een groslijst met onderwerpen waar zij voor toekomstig rekenkameronderzoek uit kan putten. Iedereen kan op ieder moment onderwerpen aandragen bij de rekenkamer. De rekenkamer beoordeelt de aangedragen onderwerpen en bepaalt of deze worden toegevoegd aan de groslijst. De rekenkamer gebruikt de groslijst bij de selectie voor de te onderzoeken onderwerpen. De rekenkamer presenteert de selectie vervolgens aan de beoordelingscommissie. De beoordelingscommissie kan dan haar reactie hierop geven.

De actuele groslijst wordt als bijlage toegevoegd aan dit onderzoeksprogramma. De onderwerpen op de groslijst staan in willekeurige volgorde.

4. Tot slot

De rekenkamer verwacht dat dit onderzoeksprogramma bijdraagt aan de kwaliteit van het openbaar bestuur van de gemeente Meierijstad.

Op de website van Meierijstad vindt u op de pagina van de rekenkamer naast algemene informatie over de rekenkamer Meierijstad actuele informatie over lopende en afgeronde onderzoeken, eerdere jaarverslagen, onderzoeksprogramma's et cetera.

Op de rekenkamer kunt u rekenen!

5. Bijlage: groslijst rekenkamer Meierijstad, versie februari 2024

Groslijst te onderzoeken onderwerpen, in willekeurige volgorde:

1. Privacy en informatiebeveiliging
2. Subsidiebeleid
3. Subsidiëring begeleiding jeugdzorg
4. Jeugdbeleid
5. Effectiviteit jeugdpreventie door overlast door jongeren
6. Armoedebeleid
7. Sportbeleid
8. Arbeidsmarktbeleid
9. Vestigingsbeleid
10. Mobiliteit
11. Inrichting en beheer openbare ruimte (verbijzondering: verkeersveiligheid)
12. Omgevingswet
13. Het samenspel van inwoners en raad bij omgevingsplannen
14. Handhaving ruimtelijke plannen
15. Kernwinkelgebied
16. Transparantie van besluitvorming
17. Geheimhouding versus transparantie
18. Burgerinitiatieven / actief burgerschap
19. Verbonden partijen / gemeenschappelijke regelingen
20. Zienswijze verbonden partijen in beleidsnota's
21. Energiebesparingsplicht
22. Duurzaamheidstoets in raadsvoorstellen
23. Naleving afspraken RES (Regionale Energie Strategie) en uitvoering van eerste tranche zonneparkenbeleid
24. Afhandeling klachten / meldingen
25. Sturen op beleidsindicatoren P&C
26. Doorlichten collegeakkoord
27. Diversiteitsbeleid
28. Citymarketing Meierijstad
29. Inkoop-, inhuur- en aanbestedingsbeleid
30. Hervormingsagenda
31. Ondermijning
32. Inclusie / evaluatie lokale inclusieagenda
33. In control zijn op het huisvestingsplan
34. Personeelsbeleid
35. Culturele instellingen

Reeds uitgevoerde of lopende onderzoeken (van groslijst af):
1. Woningbouwbeleid (2016)
2. Maatschappelijk vastgoed (2018)
3. Duurzaamheid en maatschappelijk initiatief (2018)
4. Toegang sociaal domein (2018)

5. AgriFood Capital in beweging (2019)
6. Energietransitie “De raad aan het roer” (2020))
7. Gemeentelijke Dienstverlening (2020/2021)
8. Zorg en Veiligheid (IVP) (2020/2021)
9. Woningbouwbeleid (2021)
10. Eenzaamheid (2021-2022)
11. Doorwerkingsonderzoek (2022-2023):
    1) Toegang sociaal domein
    2) Maatschappelijk vastgoed
    3) Duurzaamheid en maatschappelijk initiatief